

Suport seminar algoritmica grafurilor

II. Algoritm pentru drumuri de cost minim de la un vârf la toate vârfurile

Pentru o problemă de drum de cost minim, **se dă** un graf un graf orientat și ponderat $G = (V, E)$ cu funcția de pondere $w : E \rightarrow \mathbb{R}$. **Ponderea** $w(p)$ drumului $p = \langle v_0, v_1, \dots, v_k \rangle$ este suma ponderilor arcelor ce formează drumul:

$$w(p) = \sum_{i=1}^k w(v_{i-1}, v_i).$$

Se definește costul drumului minim $\delta(u, v)$ de la u la v :

$$\delta(u, v) = \begin{cases} \min\{w(p) : u \xrightarrow{p} v\} & \text{dacă există un drum de la } u \text{ la } v, \\ \infty & \text{altfel.} \end{cases}$$

Astfel, un **drum de cost minim** de la vârful u la vârful v în graful $G = (V, E)$ este definit ca orice drum p cu ponderea $w(p) = \delta(u, v)$.

2.1 Cost minim în grafuri neorientate

Un algoritm care determină drumul de cost minim pentru grafuri neorientate este algoritmul lui Moore.

```
MOORE( $G, u$ )
1.   $l(u) := 0$ 
2.  for toate vârfurile  $v \in V(G)$ ,  $v \neq u$  do
3.       $l(v) := \infty$ 
4.   $Q = \emptyset$ 
5.   $u \rightarrow Q$ 
6.  while  $Q \neq \emptyset$  do
7.       $Q \rightarrow x$ 
8.      for toți vecinii  $y \in N(x)$  do
9.          if  $l(y) = \infty$  then
10.              $p(y) := x$ 
11.              $l(y) := l(x) + 1$ 
12.              $y \rightarrow Q$ 
13. return  $l, p$ 
```

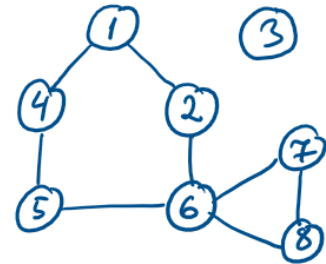
notații:

- u - nod sursă;
- $l(v)$ - lungimea drumului până la vârful v ;
- $p(v)$ - părintele vârfului v ;
- Q - structură de date de tip coadă.

Problema 1. Pentru graful din figura alăturată să se aplice algoritmul lui Moore și să se determine valorile l și p pentru fiecare vârf dacă vârful de pornire este 1.

Soluție

	1	2	3	4	5	6	7	8
l	0	1	∞	1	2	2	3	3
p	-	1	-	1	4	2	6	6

2.2 Cost minim pentru grafuri orientate

Algoritmul Bellman-Ford Rezolvă problema drumului de cost minim pentru cazul general (ponderile pot lua valori negative). Pentru un graf $G = (V, E)$ orientat și ponderat cu vârful sursă s și funcția de pondere $W : E \rightarrow \mathbb{R}$, algoritmul Bellman-Ford întoarce o valoare booleană care arată dacă există un circuit de pondere negativă accesibil din s . Dacă există un astfel de circuit de pondere negativ algoritmul indică faptul că nu există soluție.

Pentru a reprezenta drumul de cost minim (pentru a cunoaște vârfurile care compun drumul de cost minim) se reține pentru fiecare vârf $v \in V$ din graful $G = (V, E)$ **predecesorul** acestuia, notat cu $v.\pi$, predecesorul poate fi un alt vârf din graf sau **NIL**.

Pentru fiecare vârf $v \in V$ din graful $G = (V, E)$ se mai reține atributul $v.d$ care reprezintă limita superioară a ponderii drumului de la vârful s la vârful v . Atributul $v.d$ se mai numește **estimarea drumului de cost minim**.

Bellman_Ford(G, w, s)

```

1: INITIALIZARE_S( $G, s$ )
2: for  $i = 1$  la  $|V| - 1$  do
3:   for fiecare arc  $(u, v) \in E$  do
4:     RELAX( $u, v, w$ )
5: for fiecare arc  $(u, v) \in E$  do
6:   if  $v.d > u.d + w(u, v)$  then
7:     return FALSE
8: return TRUE

```

Inițializarea atributelor se face astfel:

INITIALIZARE_S(G, s)

```

1: for  $v \in V$  do
2:    $v.d = \infty$ 
3:    $v.\pi = NIL$ 
4:  $s.d = 0$ 

```

După inițializare: $v.\pi = NIL \forall v \in V$, $s.d = 0$ și $v.d = \infty \forall v \in V - \{s\}$. Cu ajutorul procedurii de relaxare se determină/testează dacă se poate îmbunătăți drumul de cost minim de la s la v dacă drumul ar trece prin nodul u , se actualizează $v.d$ și $v.\pi$ dacă drumul se îmbunătățește.

RELAX(u, v, w)

- 1: **if** $v.d > u.d + w(u, v)$ **then**
- 2: $v.d = u.d + w(u, v)$
- 3: $v.\pi = u$

Figura de mai jos prezintă două exemple de relaxare a unui arc. Deasupra fiecărui vârf se reprezintă estimarea drumului de cost minim ($v.d$).

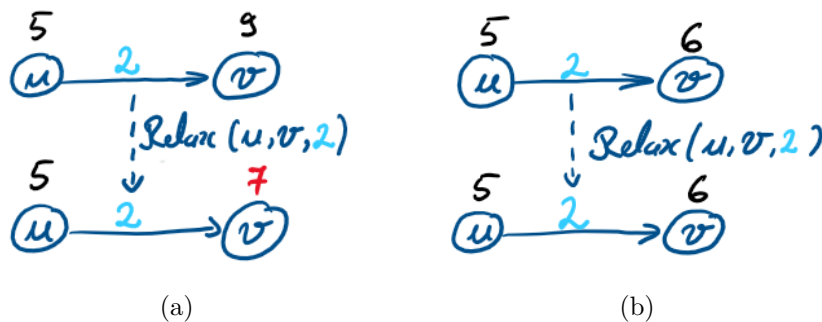

Figura 1: Pentru figura (a), deoarece $v.d > u.d + w(u, v)$, valoarea lui $v.d$ scade (drumul are un cost mai mic dacă trece prin vârful u). Pentru figura (b) $v.d \leq u.d + w(u, v)$ și valoarea $v.d$ rămâne neschimbată.

Problema 2. Pentru graful din figura alăturată să se aplice algoritmul lui Bellman-Ford. Vârful sursă este vârful s .

Rezolvare Vârful sursă este vârful s . Atributul d este reprezentat deasupra fiecărui vârf (culoarea roșie indică schimbare în bucla respectivă). Arcele colorate în roșu arată predecesorul unui vârf, astfel dacă arcul (u, v) are culoarea roșie atunci $v.\pi = u$. Pentru acest exemplu se presupune că ordinea de parcurgere a arcelor din graf (liniile 3-4 din algoritm) este: (t, x) , (t, y) , (t, z) , (x, t) , (y, x) , (y, z) , (z, x) , (z, s) , (s, t) , (s, y) . Figura 2 prezintă execuția algoritmului Bellman-Ford.

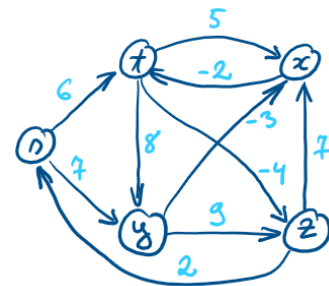

Tabela 1: Valoarea atributelor d și π la finalul execuției algoritmului pentru graful dat la problema 2.

$v \in V$	s	t	x	y	z
$v.d$	0	2	4	7	-2
$v.\pi$	NIL	x	y	s	t

Algoritmul Dijkstra Algoritmul lui Dijkstra rezolvă problema drumului de cost minim pentru un graf $G = (V, E)$ orientat și ponderat pentru care toate ponderile nu sunt negative. Pentru fiecare arc $(u, v) \in E$ ponderile $w(u, v) \geq 0$.

Algoritmul menține un set S de vârfuri pentru care s-a determinat ponderea drumului minim de la vârful sursă s . Algoritmul alege vârful $u \in V - S$ pentru care estimarea costului drumului

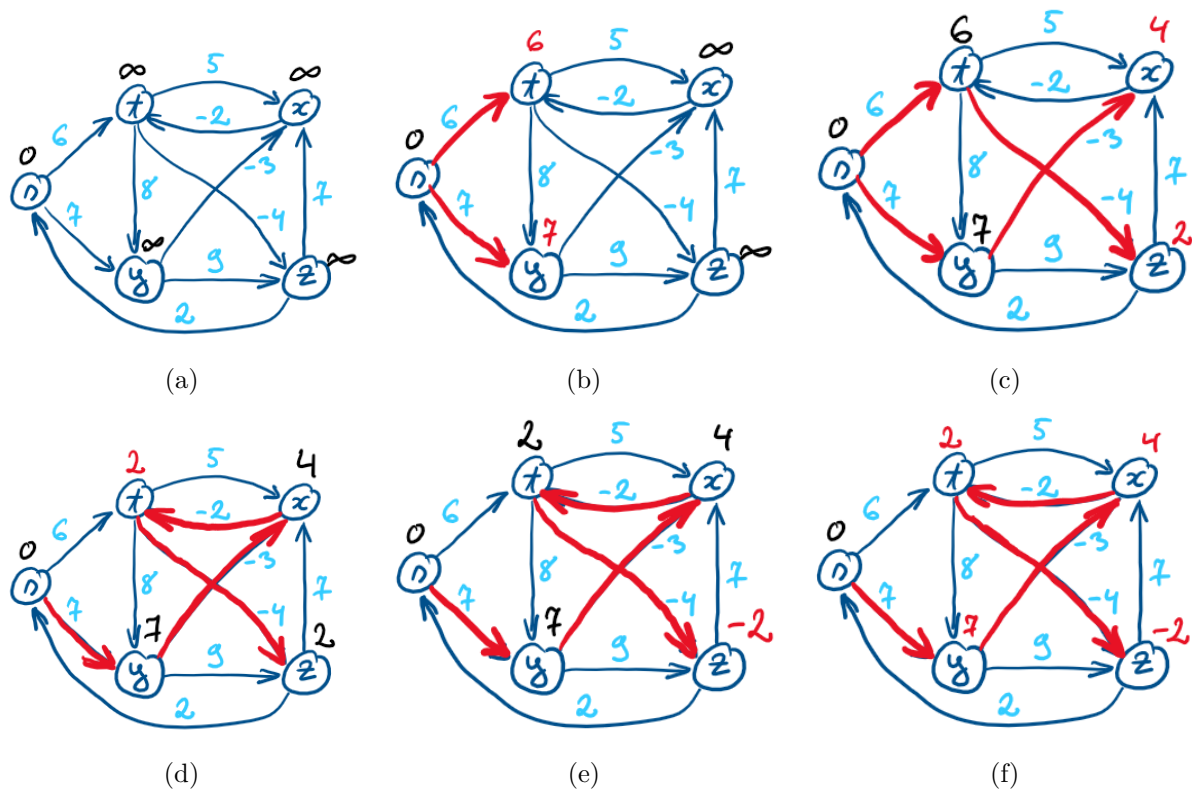

Figura 2: Execuția algoritmului Bellman-Ford. Figura (a) reprezintă graful dat cu valoarea atributului d pentru fiecare vârf după inițializare. Figurile (b)-(e) prezintă attributele d și π pentru fiecare vârf după fiecare iterație a buclei for din algoritm (linia 2 algoritm Bellman-Ford). Figura (f) prezintă graful după terminarea execuției algoritmului. Pentru acest exemplu algoritmul întoarce *TRUE*.

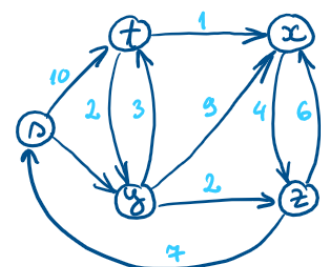
este minimă ($\min_{u \in V-S} u.d$), adaugă u în S și relaxează toate arcele care pleacă din u . Pentru implementare se folosește o coadă minimă de priorități în care elementele sunt ordonate după atributul d .

Dijkstra(G, w, s)

```

1: INITIALIZARE_S( $G, s$ )
2:  $S = \emptyset$ 
3:  $Q = V$ 
4: while  $Q \neq \emptyset$  do
5:    $u = \text{EXTRACT\_MIN}(Q)$ 
6:    $S = S \cup \{u\}$ 
7:   for  $v \in G.Adj[u]$  do
8:     RELAX( $u, v, w$ )
    
```

Problema 3. Pentru graful alăturat să se ruleze algoritmul lui Dijkstra și să se găsească drumul de cost minim începând din vârful s .

Rezolvare Vârful sursă este vârful s . Atributul d este reprezentat deasupra fiecărui vârf (culoarea roșie indică schimbare în bucla respectivă). Arcele colorate în roșu arată predecesorul unui vârf, astfel dacă arcul (u, v) are culoarea roșie atunci $v.\pi = u$. Culoarea verde indică vârful extras din Q , un vârf colorat în gri aparține setului S . Figura 3 prezintă execuția algoritmului Dijkstra.

Tabela 2: Valoarea atributelor d și π la finalul execuției algoritmului pentru graful dat la problema 3.

$v \in V$	s	t	x	y	z
$v.d$	0	8	9	5	7
$v.\pi$	NIL	y	t	s	y

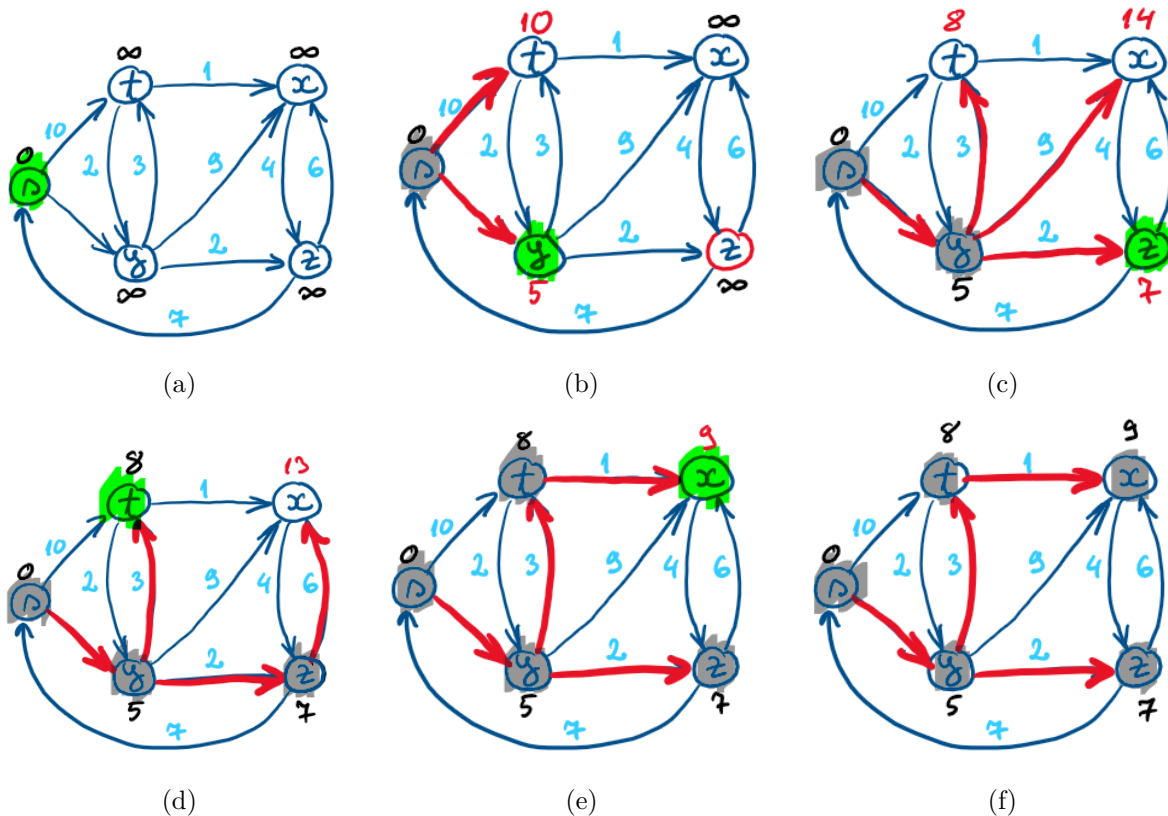

Figura 3: Execuția algoritmului Dijkstra. Vârful sursă este vârful s , vârfurile cu fundal gri sunt în setul S iar vârfurile pe un fundal alb sunt în $Q = V - S$. Figura (a) reprezintă graful dat înainte de prima iterație a buclei while (liniile 4-8) cu valoarea atributului d pentru fiecare vârf după inițializare. Vârful care are un fundal verde este cel cu valoarea minimă din Q și este vârful u din linia 5 a algoritmului. Figurile (b)-(f) prezintă attributele d și π pentru fiecare vârf după fiecare iterație a buclei while din algoritm, vârful care are un fundal verde este cel cu atributul d minim în fiecare iterație (vârful u din linia 5 a algoritmului).

Algoritmul Bellman Kalaba Rezolvă problema drumului de cost minim **de la toate vârfurile la un vârf dat** pentru un graf $G = (V, E)$ simplu orientat sau neorientat. Este un algoritm matricial, se folosește de matricea de adiacență a grafului. Se alege un vârf (o coloană din matricea de adiacență) și se determină distanțele de la toate vârfurile la acest vârf. Coloana aleasă (vârful ales) este notată

cu $V^{(1)} = (V_i^{(1)})_{i=1, \dots, n}$. Dacă matricea de adiacență a grafului este $A = (a_{ij})_{i,j=1, \dots, n}$, unde $a_{ij} = d_{ij}^{(0)}$. Elementele matricii de adiacență au valoarea:

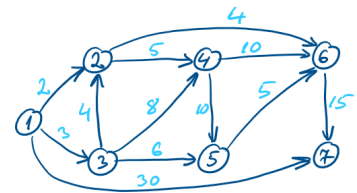
$$a_{ij} = \begin{cases} w(v_i, v_j) & \text{dacă } (v_i, v_j) \in E, \\ 0 & \text{dacă } i = j, \\ \infty & \text{dacă } (v_i, v_j) \notin E. \end{cases}$$

Se determină vectorii pentru $k = 1, 2, \dots, n$:

$$V_i^{(k)} = \min_{j=1, \dots, n} \{a_{ij} + V_j^{(k-1)}\}, \text{ pentru } i = 1, 2, \dots, n$$

până când $V^{(t)} = V^{(t-1)}$ pentru un t .

Problema 4. Pentru graful alăturat să se determine folosind algoritmul lui Bellman-Kalaba costul minim pentru drumurile care duc în vârful 7.

Soluție Matricea de adiacență asociată grafului este

$$A = \begin{pmatrix} 0 & 2 & 3 & \infty & \infty & \infty & 30 \\ \infty & 0 & \infty & 5 & \infty & 4 & \infty \\ \infty & 4 & 0 & 8 & 6 & \infty & \infty \\ \infty & \infty & \infty & 0 & 10 & 10 & \infty \\ \infty & \infty & \infty & \infty & 0 & 5 & \infty \\ \infty & \infty & \infty & \infty & \infty & 0 & 15 \\ \infty & \infty & \infty & \infty & \infty & \infty & 0 \end{pmatrix}$$

iar vectorii distanță sunt

$$V^{(1)} = \begin{pmatrix} 30 \\ \infty \\ \infty \\ \infty \\ \infty \\ 15 \\ 0 \end{pmatrix}, V^{(2)} = \begin{pmatrix} 30 \\ 19 \\ \infty \\ 25 \\ 20 \\ 15 \\ 0 \end{pmatrix}, V^{(3)} = \begin{pmatrix} 21 \\ 19 \\ 23 \\ 25 \\ 20 \\ 15 \\ 0 \end{pmatrix}, V^{(4)} = \begin{pmatrix} 21 \\ 19 \\ 23 \\ 25 \\ 20 \\ 15 \\ 0 \end{pmatrix}.$$

Problema 5 Pentru algoritmul lui Dijkstra, dacă se schimbă linia 4 cu următoarea linie

while $|Q| > 1$

schimbarea face ca bucla while să se execute de $|V| - 1$ ori în loc de $|V|$ ori. Mai este acest algoritm corect (găsește drumul de cost minim de la vârful s la fiecare vârf din graf accesibil din s)?

Problema 6. Modificați algoritmul lui Bellman-Ford astfel încât $v.d = -\infty$ pentru toate vârfurile v ce aparțin unui circuit de pondere negativă de pe un drum de la s la v . Graful alăturat conține un circuit negativ accesibil din vârful sursa (sursa este vârful s).

